

Ha Takács Árpádnak van igaz barátja, biztosan elmeséli neki, mit mondott Józsi apu a fiának, Sanyinak; egyszer az életében mindenki megkapja az esélyt a nagy dobásra, csak ott kell lenni, fel kell ismerni. Józsi apu gyakran

38 Berka Attila

HA

szeme, hogy meghatódott, hiszen úgy tűnt, megannyi félreértés és összekülönbözés után végre valóban egymásra találtak. Persze, jött az olvashatatlanul gyors stáblista, folytatja Takács Árpád, ha van igaz barátja, a jól ismert, erőszakos hang, ne menjenek sehova, mert hamarosan következik az esti film sztárparádéval és lenyűgöző akciójelenetekkel. Elmondja, kivételesen ellépett a tévétől, sőt, az ablakhoz ment. Kibámult rajta. Józsi apu szavain gondolkodott, szinte fájt, ahogy forrt az agya, zúgott a szíve.

Úgy érzi, mintha erre várt volna eddig. Talán túlzás, hogy egész életében, de még ezt is megkockáztatná, vele ugyanis soha nem beszélt így senki, sóhajt Takács Árpád, amikor igaz barátjával beszélget. Nem volt, aki irányt mutatott volna, aki kéretlen tanácsokkal látta volna el, vagyis neki bevallhatja, azt gondolja, sőt, meggyőződése, teljesen máshogy alakul az élete, ha van neki is Józsi apuja. Nem kell, hogy mindig vele legyen, de amikor szükség van rá, egyszer-egyszer, azokban a bizonyos, megfelelő pillanatokban, igen, ha olyankor megmondja a tutit, mert annyi kellene, kellett volna. Hogy érezze a biztonságot, a hátország higgadságát, a bölcsesség nyugalmát. Amikor például kamaszként elfogyott az ereje a világgal harcolásban, akkor lett volna hova fordulnia, ugye. Ő, hány reggel volt lehetősége, hogy új emberként ébredjen, de mindig elszalasztotta, mert hiányzott egy mondat, egy bölintás, egy pillantás, egy végtelenül apró, ám annál jelentősebb valami, egy végső lökés, úgymond. Az impulzus, ugye, amitől beindultak volna benne a megfelelő folyamatok, melyek a kudarcok és a sikerek feldolgozásához, a történések értelmezéséhez elengedhetetlenek, ő viszont fegyvertelenül, tapasztalatlanul és teljesen egyedül volt kénytelen szembenézni mindennel, egy idő után pedig oda jutott, hogy inkább nem csinált semmit, fokozatosan visszavonult, elvonult, hogy a lehető legkevesebb esetben kelljen az értelmetlen és ostoba világgal érintkeznie. Ez volt a válasza, mivel az ösöztön durvasága, az agresszió parancsa a priori hiányzik belőle, kizárólag nemicselekvésbe, a semmibe tudott menekülni. Aztán az évek során úgy megszokta a nemtevést, hogy most, amikor ezek a soha nem tapasztalt mechanizmusok váratlanul működni kezdenek, bizony, kicsit rázza a hideg. Rettentő nehezen

mond efféléket, nemcsak őszinte, de nagyon bölcs ember is ő. Ő, ahogy a fia arcába nézett és a vállára tette a kezét, miközben beszélt! Nem csoda, hogy Sanyinak könnyes lett a

tájékozódik, miközben élesen figyeli magát, vizsgálódik rendületlenül, ne-hogy belebolonduljon, darálja Takács Árpád, ha van igaz barátja, aki amúgy mindenről tud, legalábbis sokat sejt, hiszen a hosszú évek alatt bármit mondhattak s mondtak egymásnak, nem rettentek vissza a közhelyes fogalmazástól se, igazi igaz barátok régtől fogva, együtt hitték, hogy az ajtók valójában áttetsző vagy átlátszó függönyök csupán, hogy ami lesz vagy lehetne, mind elérhető, csak akarni kell, ugye.

39

Azok a fránya évek, évtizedek, mondja keserűn Takács Árpád, ha van egy rendes munkatársa, akivel a körülményekhez képest bizalmas viszonyban van. Egy olyan, akivel nemcsak a napja nagy részét tölti kényszerűségből, hanem utána, a szabadidejében, a magánéletében is szívesen beül valahova az aznap történeteket, a dicséreteket, a lebaszásokat vesézetni, ám itt nem állnak meg, hanem tovább mennek, általánosabb és talán mélyebb dolgokról is társalognak. Természetesen nemcsak munkaidő után teszi ezt Takács Árpád a rendes munkatárssal, hanem ebédidőben is, vagyis együtt járnak ebédelni, hiszen egy akkora ebédlőben nem jó annyi ember közt egyedül enni, és fémpénz sincs mindig elegendő a zsebben, jó, ha van kitől kölcsönkérni, ráadásul a kávéautomata nyomkodása amúgy is igazi közösségi élmény. Tehát hiába csak egy *fogaskerékfog* a gépezetben, kevésbé érzi magát magányosnak, árvának Takács Árpád, és talán az a legjobb a rendes munkatársban, amikor ránéz, hogy magát látja viszont, hiába nem szívderítő a látvány, de legalább látja magát, tudja, hogy van.

Minden vasárnap este, meséli Takács Árpád, ha van igaz barátja, a híradó alatt a következő heti tévéújságban vastag piros filctollal karikázza be azokat a műsorokat, amelyeket mindenáron, ha törik, ha szakad, meg akar nézni. Zölddel jelöli az ismétléseket. Kékkel karikázza azokat a műsorokat, amelyeket akkor néz meg, ha éppen ráér, ha nincs jobb dolga, úgymond, mivel pedig általában nincs más dolga, ezeket is mind megnézi. A legvastagabb, természetesen, a fekete filc, amivel mindent átsatíroz, ami nem érdekli, hogy azonnal lássa, amikor az újságba pillant, a vöröset, a zöldet, a kéket. A horoszkópokat és a sztárhíreket is élvezettel olvassa, a keresztretjvényt szívósan töltögeti a hét folyamán.

Ki tudja, mi lenne, teszi fel a költői kérdést Takács Árpád az igaz barátinak, ha van ilyen, vajon ha még napokig, esetleg hetekig tart a rossz viszony Józsi apu és Sanyi között, valószínűleg tovább tompul ő maga is, mélyebbre jut a kedvetlenségben. Sanyi azonban kivételesen azonnal, vagyis a másnapi epizódban megfogadta Józsi apu tanácsát, és megindította a változásokat Takács Árpádban is, aki egyébiránt mozdulni is alig tud a gyomrában

terebélyesedő izgalombombától, bevallhatja egy igaz barátinak, valahogy másként látja a dolgokat, az évekig tartó szinte teljes és kényelmes elszigeteltség unalomba fulladt tulajdonképpen. Kedvenc sorozatainak soha nem akar vége szakadni, a világ nem lesz jobb, ami korábban megfelelt, az

40 most kimondottan rossz, és ő is csak öregszik. Talán az a legpontosabb megfogalmazás, hogy elege lett. Mindenből.

Időnként bocsánatot kér a közhelyekért, nem kedveli őket, csak van, hogy nem lehet másképp beszélni, az egész élet egy kurva nagy közhely, na, tessék, már megint, ugye, most mondta, mosolyog Takács Árpád a rendes munkatársára, ha éppen a szokott helyükön, a szokott asztaluknál ülnek. Ha az embernek van egy kis esze, mutat nagyvonalúan a fejére Takács Árpád, és van szeme meg füle, ugye, na, meg orra, teszi hozzá játékosan, az orról szeretünk megfélekedezni, pedig rendkívül lényeges szervünk, jelentőségét a nyelv is tükrözi, ha azt mondjuk, orront, orrol, kiszagol, felhúzza az orrát és a többi, mint például Sziránó is, egyszóval nehéz nem cinikusnak lenni manapság, rándítja szemöldökét Takács Árpád, ha a rendes munkatársával sörözik, akivel rendszeresen együtt eresztik ki a gőzt, veszik le a zakót.

Most, ahogy erről beszél, gondolkodik el hangosan Takács Árpád, ha a rendes munkatársával bambul a kocsmában, az jut az eszébe, hogy igencsak kellemes elbeszélői pozíciót foglalhatott volna el élete során, ha akarta volna, ha szükségét érezte volna, vagy egyáltalán eszébe jutott volna, hogy kellemes elbeszélői pozíciót foglaljon el, ahonnan belülré és kívülré is lát, lehetősége nyílik teljes valójukban vizsgálni az embereket, az eseményeket, akár saját magát. Objektívan, analitikusan, hogy ne befolyásolhassa, tévesztesse meg, ne játszhassa ki senki és semmi, sőt, ha már az egész-közhely élet-közhely közhely-közhely, akkor a kellemes és változatos perspektívájú elbeszélői pozíciónak köszönhetően a legszabadabb szabadság birtokosa lehetett volna. Kár, hogy csak mostanában gondolta végig mindezt, minden másképp történt volna, ha.

Nem tudok vele mit kezdeni, ráuntam, mondja Takács Árpád, ha van igaz barátja, és előredől, könyöke az asztalon épp csak egy centiméterre a majdnem üres korsójától. De szétosztani nem akarja, mert se nincstelen, se hajléktalan nem akar lenni, se kiszolgáltatott, napi tíz-tizenkét órát dolgozó rabszolga. Eszébe jutott már a halál is, mert ez az élet a kutyának se kell. Mert az itt a szörnyű igazság, dől hátra Takács Árpád, és kacsint az igaz barátjára, közben kikortyolja a maradék sört a korsóból, hogy neki nem volt rendes gyerekkora, minden bizonytalansággal el is kallódott volna, ha nincsenek a nagyszülei, akik magukhoz vették, aztán meg annyit örökölt tőlük a hatalmas házon kívül is, hogy abból élete végéig úri módon élhetne, bár az igényei alapvetően nem nagyok.

Szerencséje volt tehát, megúsza, igen, kimondottan jól járt. Eleinte, az iskolák után próbált dolgozni, kereste a neki való szakmát, a rászabott hivatást, de valahogy sehol és semmi nem akart tartósan sikerülni. Rövidesen kezdte úgy érezni, semmi értelme az életének, ha ennyire nem találja a helyét, ráadásul mind jobban undorodott az eladóktól és a vevőktől, az ügyintézőktől és az ügyfelektől, a főnököktől és a beosztottaktól, besokallt, és megértette, számára se idő, se tér nincs itt és most, ezért okosabb, ha kivonul, kilép. Az öngyilkosság is megfordult a fejében, nevet Takács Árpád, ha van igaz barátja, akivel lehet jókat beszélgetni, hasznosan időt tölteni, később azonban megállapította, hogy arra semmi szükség, hiszen vagyona, egzisztenciája van, el tud vonulni, ha nincs más lehetőség, akkor ezt választja, ha már egyszer választhatja. És gyakorlatilag elég sok évet képes volt leélni magányosan, csendben, a világtól távol, hogy csak akkor találkozott emberrel, ha akart, mégis, újabban afféle hiányérzet jelent meg benne, furcsa, kellemetlen érzés, az viszont biztos, hogy visszailleszkedni már képtelen, olyan igazán nem is akar. Vagyis tanácstalan most, kivár kicsit. 41

Mindig is fontosak voltak számára a sorozatok, magyarázza Takács Árpád, ha van felesége, aki valódi társ jóban-rosszban, mert a bennük szereplő családok általában olyan ideált testesítenek meg, amitől oly távol van mind a saját, mind a környezet élete. Mert ha vannak is időnként durvább konfliktusok, azok legtöbbször félreértések vagy véletlen külső körülmények miatt vannak, és általában nagy százalékban megoldódnak, a szereplők háromrészenként, esetleg két hét után mindig egymásra találhatnak, ő meg az apjával sohasem békült ki.

Ha Takács Árpádnak van szeretője, aki férfivá teszi a férfit a pusztá létezésével, akit újra és újra meg kell hódítani, miközben soha nem lesz teljesen az övé, az egyik szenvedélyes éjszakán vagy hajnalon biztosan mesél neki a szabadságáról, hogy akkora vagyona van, hogy soha nem kell foglalkoznia azzal, mi lesz vele másnap, hogy éppen emiatt soha nincs másnap, csak aznap, folyamatos jelen, csodálatos egyetlen idejűség. Bármihez kedve szottyán, megteheti, nincsenek korlátok, megalázó kompromisszumok, nincsenek méltatlan közegek, felesleges kapcsolatok, se ostoba rokonok, se irigy barátok, csak az én, a te meg az ők, és ahogy magyaráz Takács Árpád a szeretőjének, egyre jobban érzi magát, egyre felszabadultabb, szinte elhiszi, hogy ennyire egyszerű, ennyire egyszerűen szép az egész, kihozza belőle a nő a maximumot. Ha Takács Árpádnak van szeretője, akkor egészen más ember.

Élete legizgalmasabb húsz perce volt, magyarázza Takács Árpád, ha van felesége, az egyéb történés-szálak nem érdekelték, csak Sanyira koncentrált, mert tudta, nem véletlen, hogy így és most kapta a várva várt jelet, tátott szájjal, visszafojtott lélegzettel figyelte Sanyit, ahogy nyitott szemmel, éles füllel és tág orrcimpákkal jár-kel, csak Sanyi létezett és ő, a két rokonlélek, mert rengeteg közös van bennük, ez már a kezdetekkor kiderült, és mostanra egygé váltak, köszönhetően Józsi apunak, ennyit számít egy tökéletes nézés, egy bölcs mondat.

Takács Árpád átkarolja a feleségét, aki számára ő erős bástya, aki cserébe meleg családi fészek, az őrangyal maga megismerkedésük pillanatától fogva, és azt suttogja a fülébe, úgy érzi, egy sokáig emelkedő erdei ösvényen áll pont sötétedés előtt, de nem költözik bele a félsz, nem jut eszébe a menekülés, mert köztük mindennél erősebb a kapocs, a vonzás, ami összetartja őket, és így, együtt, ketten mindent legyőznek, erősek és sérthetetlenek.

Itt van tehát az a bizonyos nagy esély, a jel, lelkendezik Takács Árpád, ha van igaz barátja, akivel gyorséteremben uzsonnázik, az igazi kaland, amire mindig is vágyott, amitől kivételesen kitágul és értelmet nyer a világ. Ha Sanyinak sikerül, neki is sikerül, hiszen olyanok ők, akár az egyiptetűjű ikrek, Józsi apu bölcsessége pedig alapvetően változtatja meg az életüket, az egész felfogásukat, az élethez való viszonyukat. Utánozni kezdte Sanyit, vallja be az igaz barátjának Takács Árpád, figyelni, ahogy figyel, nézni, ahogy néz. Lesi a tekintetét, tanulgatja a mozdulatait, hogy amikor megtörténik, ő fel legyen készsülve, és azonnal cselekedni tudjon, addig pedig kitartoán várni, várni, várni.

Ha Takács Árpádnak van gyereke, akit tényleg érdekel, hogy milyen volt az ő gyerekkora, akkor egy szappanoperába illő történetbe gabalyodik bele, próbálja elmesélni a többszörösen hűtlen anyát, aki végül nyomorult alkoholistaaként hal meg, az elviselhetetlen mostohatestvéreket, az állandóan dühös apát, a rossz környéket, a rossz iskolát, hiába nem akarja színezni, mégis egyre jobban belebonyolódik, csak magyaráz, se vége, se hossza, ám a gyerekek, szerencsére, mélyen alszik.

Ha Takács Árpádnak van gyereke, egy vasárnapi ebédnél elmondja neki, hogy gyerekként ő is élvezte a friss tavaszi esőt, a nyári napsütést, szeretett volna tóparti kövön sütkérező béka vagy szállingózó hópehely lenni, esetleg kivételesen józan apja mesésen tekergő cigarettafüstje. Elmondja neki, hogy az akkor és a most között alig van különbség, csak hit van, remény és szeretet, ha Takács Árpádnak van gyereke.